

Friedrich-Ebert-Stiftung, împreună cu Asociația pentru Politică Externă, vă propune un Newsletter pe subiecte de politică externă și integrare europeană a Republicii Moldova. Newsletter-ul este parte a proiectului comun „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • IANUARIE 2024 • NR.1 (215)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Newsletter-ul este realizat de Mădălin Necșuțu, redactor-coordonator

TEMELE EDIȚIEI:

1. Oleg Serebrian, vicepremier pentru Reintegrare: **Banii din taxele la mărfurile din Transnistria vor fi cheltuiți oricum pentru regiunea transnistreană**
2. Editorial, Mădălin Necșuțu, journalist Balkan Insight: **Perpetuarea Transnistriei și mirajul Fetei Morgana**
3. Igor Munteanu, președinte CUB: **Există relații speciale prin care lobby-iștii transnistreni se simt foarte confortabil la Chișinău**
4. Veaceslav Ioniță, expert IDIS Viitorul: **Solicităm niște plăți, care de fapt este o dublă impozitare pentru agenții economici din Transnistria**

Știri pe scurt:

 Noul ministru de Externe, Mihai Popșoi, a declarat pe 30 ianuarie, că Republica Moldova va face demersuri diplomatice și vom construi coaliții internaționale pentru a convinge Federația Rusă să-și retragă prezența militară ilegală de pe teritoriul Republicii Moldova. El a precizat că autoritățile de la Chișinău vor insista ca Rusia să-și retragă armata și munițiile din stânga Nistrului, în conformitate cu angajamentul asumat în timpul Summit-ului OSCE de la Istanbul din 1999. „Retragerea armatei ruse este un angajament pe care Rusia și l-a asumat la Summit-ul de la Istanbul din 1999. Este adevărat, de peste 20 de ani acest lucru nu se întâmplă. Noi va trebui să insistăm în continuare, să facem demersuri diplomatice, să construim coaliții internaționale care să convingă Federația Rusă să renunțe la această prezență militară ilegală de pe teritoriul Republicii Moldova”, a spus Mihai Popșoi în cadrul emisiunii „În context” de la postul public de televiziune. Popșoi a adăugat că, odată cu înființarea Biroului pentru Integrare Europeană, sarcinile celor două entități responsabile de politică externă vor fi clar delimitate. Cristina Gherasimov va purta negocierile privind aderarea țării la Uniunea Europeană, iar buna dezvoltare a parteneriatelor bilaterale rămâne prioritatea Ministerului Afacerilor Externe.

 Republica Moldova a semnat pe 30 ianuarie cererea de aderare la Zona Unică de Plăți în Euro (SEPA). Guvernatorul Băncii Naționale a Moldovei, Anca Dragu, a spus că aderarea Republicii Moldova la SEPA reprezintă angajamentul și contribuția BNM în procesul de aderare la Uniunea Europeană. „Cu acest sistem o plată ar putea să fie făcută într-un orizont de circa 24 de ore și în loc să plătim 20, 30 sau 50 de euro pe transfer, cu acest sistem vom putea plăti 1 sau 2 euro. Acesta va fi o veste bună pentru moldovenii din diasporă care transferă bani în R. Moldova. Acest sistem este un pas pentru consolidarea către piață unică, iar pentru R. Moldova este un angajament că poate fi parte a pieții unice din UE. Sunt două etape: prima este partea de evaluare pe care o va face EPS și partea a doua este conectarea”, a conchis șefa BNM. SEPA include 34 de state din Europa, dar și teritorii situate în afara Uniunii Europene, ca urmare a încheierii unor acorduri care vizează participarea la schema SEPA a unor instituții financiare din afara UE.

 Trei partide pro-europene și-au consolidat forțele și au creat pe 29 ianuarie un bloc electoral în perspectiva alegerilor prezidențiale din 2024 și a alegerilor parlamentare din 2025. Mai precis, Partidul Platforma Demnitare și Adevăr, Liga Comunelor și Orașelor și Partidul Schimbării au semnat un acord de colaborare. În declarația emisă de Birourile Politice este menționat că blocul electoral se pregătește pentru cele două scrutinuri electorale din acest an și de la anul. Mai mult, cele trei formațiuni ar fi identificat deja un candidat comun care va fi susținut la alegerile prezidențiale. Va fi elaborat și un program politic și electoral comun ce va fi supus consultării publice și va urma pregătirea blocului politic pentru alegerile parlamentare din 2025. De asemenea, cele trei partide îndeamnă oamenii din societatea civilă care pot aduce un aport în beneficiul cetățenilor R. Moldova să-și unească forțele.

Transnistria, fața în față cu realitățile Republicii Moldova europene

Clădirea pretinsului Parlament de la Tiraspol.
Foto credit: Mădălin Necșuțu

S-a discutat mult despre care ar trebui să fie traseul Republicii Moldova în UE -cu sau fără regiunea separatistă transnistreană până în 2030, atunci când autoritățile Republicii Moldova și-au propus să atingă dezideratul integrării în UE.

UE nu a pus nicio presiune pe Republica Moldova, ba chiar mai mulți oficiali de rang înalt au spus că nu ar fi nicio problemă ca Republica Moldova să adere la UE cu tot cu conflictul acesta înghețat. Cu toate

acestea, este greu de crezut că UE ar dori să integreze teritoriile la pachet cu soldați ruși.

Așadar, Republica Moldova se află și într-o nouă situație cu ajutorul Occidentului care a absorbit

► șocurile financiare suferite de Chișinău în ultimii ani și a pompat bani pentru evitarea unor crize fatale în Republica Moldova. Mai mult, după ce s-a descotorosit de povara dependenței de gazele rusești, Republica Moldova a obținut o poziție dominantă în raport cu Tiraspolul sprijinit total de Moscova. Lucrurile nu mai stau deloc ca-nainte și Chișinăul aplică în tăcere un plan economic de reintegrare a regiunii transnistrene.

Regimul separatist de la Tiraspol conștientizează că lucrurile merg

în direcția reintegrării celor două maluri, mai degrabă decât spre o alipire la Rusia, așa cum își dorește în extremis Tiraspolul. Populația din stânga Nistrului, în ciuda bombardamentului mediatic zilnic din partea Kremlinului, înțelege în cele din urmă că prosperitatea nu vine decât din Occident, iar pentru acest lucru nu trebuie decât să traverseze Nistrul, unde diferențele nivelului de trai deja sunt palpabile. În plus, mulți locuitori ai regiunii au avut șansa să călătorească în state UE pentru a realiza că propaganda rusă nu poate înlocui și nivelul de trai occidental.

Pe acest fundal, scenariul reintegrării este mai aproape ca oricând și depinde până la urmă și de implicarea UE în acest proces care trebuie să-și schimbe coordonatele de la mediator înclinat să ofere Tiraspolului beneficii pentru a nu risca deviații de securitate în regiune, în jucător activ care vrea să-și lărgască frontierele, dar și să le securizeze din timp în ceea ce privește micuța regiune separatistă prorusă din estul Republicii Moldova. Această partidă nu se joacă doar la Chișinău și Tiraspol, ci și la curtea decidenților de la Bruxelles și Washington.

Mădălin Necșuțu

Banii din taxele la mărfurile din Transnistria vor fi cheltuiți oricum pentru regiunea transnistreană

Vicepremierul pentru Reintegrare, Oleg Serebrian, a vorbit într-un interviu pentru buletinul de politică externă al FES/APE despre situația volatilă din regiunea separatistă transnistreană pe fondul taxării mărfurilor care intră și ies din Transnistria. Am mai discutat și despre cum abordează Chișinăul aceste tensiuni și despre provocările din stânga Nistrului și măsurile care sunt luate de autoritățile de la Chișinău pentru ca situația să nu escaladeze. Vă invităm să citiți despre toate aceste detalii în rândurile care urmează:

■ Domnule Serebrian, v-aș întreba pentru început care este situația în regiunea transnistreană și cum decurg discuțiile cu regimul separatist, deoarece noi din afară observăm o agitație tot mai mare la Tiraspol. Care este situația de facto?

■ Este o agitație cauzată, în mare parte, de introducerea prevederilor

FOTO: FACEBOOK/OLEG SEREBRIAN

noului Cod Vamal. Toți cei care se pricep cât de cât la economie și cum funcționează acest sistem economic în regiunea transnistreană

își dau seama că agitația e mai mult pe filieră politică, decât pe filieră economică. Deoarece impactul economic este destul de redus.

Am arătat atât public cât și în cadrul discuțiilor 1 + 1 destulă deschidere legată de felul în care acești bani se cheltuie și se vor cheltui.

Am spus întotdeauna că acești bani vor fi cheltuiți oricum pentru regiunea transnistreană - pentru sistemul de educație, burse, sănătate sau pensii. E adevărat că cei de la Tiraspol pretind că noi achităm doar 2.500 de pensii pentru 2.500 din cetățenii în regiunea transnistreană.

Aștept datele serviciilor noastre de resort ca să vedem care este de fapt situația, pentru că știm, uneori, în scopuri propagandistice, cumva, se mai trunchiază anumite cifre. Și cu statistica te poți juca destul de bine.

Altminteri, aceste discuții în format 1 + 1, chiar dacă pe un fundal tensionat, cred că au avut pe undeva menirea să mai reducă din tensiunile care se acumulaseră de-a lungul acestor șapte luni, acestei pauze foarte îndelungate. Cred că nu s-a reușit pe toate filierele, mai ales pe acest Cod Vamal, unde am spus că Chișinăul rămâne ferm pe poziții.

La rândul său, Tiraspolul a anunțat contramăsuri pe care ba le retrage, ba le anunță din nou. Rămâne încă neclar cum vor opera și ce vor întreprinde până la urmă, dar noi am fost pregătiți și pentru scenariile cele mai proaste pe care le putem avea.

Asta le-am spus și cetățenilor din Zona de Securitate, întâi de toate fermierilor, dar și directorilor de școli în grafie latină din regiunea transnistreană. Le-am sus că ne vom gândi la unele măsuri. Ne gândim la măsuri de protecție în cazul în care vor fi aplicate anumite sancțiuni, restricții din partea celor de la Tiraspol.

■ **Există motive să se plângă transnistrenii pe impozitarea**

mărfurilor lor, din moment ce experții calculează undeva la 300 de milioane de lei pe an aceste taxe, ceea ce nu este foarte mult? Le este poate teamă mai mult de deciziile politice pe care Chișinăul le poate lua mai departe în privința regiunii transnistrene?

■ Aceste 300 de milioane de lei anual sunt estimări mari. Asta ar fi cel mult, pentru că sunt și alte estimări care spun că taxele vor fi de 100-120 de milioane. Chiar și la ei [la Tiraspol -n.r.] au răsunat public aceste cifre.

Chiar domnul Krasnoselski a spus că de la 5 la 25 de milioane de euro poate să fluctueze această sumă, în funcție de volum, de țările de destinație a mărfurilor, sau dacă reușesc sau nu să-și obțină certificatele de preferință și așa mai departe.

Teamă de abordarea politică a Chișinăului

■ **Întrebarea era dacă regimul transnistrean se teme mai mult de o decizie politică ulterioară din partea Chișinăului, mai mult decât de partea aceasta economică. În sensul în care Chișinăul până acum n-a luat decizii unilaterale privind impozitarea. Mă gândesc că poate le e frică mai mult de această parte politică în care Chișinăul iese din această zonă de confort, în care a stat până acum, și încearcă măsuri mai îndrăznețe legate de Tiraspol?**

■ Sigur, așa cum am spus de la început, deranjul vine nu dinspre zona economică. Deranjul are un substrat politic fără îndoială, prin faptul că ei pretind că noi nu am consultat părerea Tiraspolului, atunci când am introdus amendamentele la Codul Vamal.

Și unii parteneri internaționali, am observat că, împărtășesc cumva

acest punct de vedere că, chipurile, ar fi trebuit să anunțăm mai din timp, ceea ce nu este tocmai corect pentru că proiectul de lege este din 2021. A fost publicat în 2021 și a fost anunțat. Da, este adevărat, aceste modificări trebuiau să intre la 1 ianuarie 2023 în vigoare, dar a fost amânat și probabil că la Tiraspol se credea că vom mai amâna încă o dată, ceea ce nu s-a întâmplat. Asta a fost.

Dacă vă amintiți, în 2020, atunci când a fost introdus preavizul pentru deplasările în străinătate ale reprezentanților din Transnistria, care a supărat de asemenea foarte mult și au venit și atunci tot felul de amenințări, că vor fi contra măsuri. Incidentele care au urmat în baza acestei decizii ulterior, inclusiv ultima, cu șefa Judecătoriei de la Tiraspol, Anna Mamei, firește că trezesc anumite supărări. Acestea s-au tradus și în aceste meeting-uri, acțiuni de protest. Conform estimărilor noastre, au fost între 2.000 - 4.000 de persoane la aceste proteste.

Jurnaliști reținuți și drepturile omului

■ **Am văzut recent că forțele de securitate de la Tiraspol încalcă repetat drepturile omului și rețin jurnaliști moldoveni care merg să-și facă meseria la Tiraspol. Cum apreciați episodul recent cu colegii noștri jurnaliști Viorica Tătaru și Andrei Captarenco?**

■ Noi am luat atitudine imediat, am semnalat acest lucru și partenerilor noștri externi, dar firește că nu ne-am bazat doar pe ei.

Am luat legătura și cu Tiraspolul de îndată. Drept urmare, cei doi jurnaliști au fost eliberați și aduși la Tighina. E adevărat că în cazul unor jurnaliști este foarte greu. Este foarte

selectiv, pentru că unii jurnaliști reușesc să treacă și probabil că asta dă speranță că nu se va întâmpla nimic.

Alții se confruntă cu probleme. Nu înțelegem care este acest mecanism și cum funcționează. Probabil că în cazul de față ne imaginăm că cineva ar fi alertat așa-zisele forțe de securitate de acolo, precum că sunt niște intruși care pun întrebări incomode, ținând cont de sensibilitatea momentului. Asta deși era un protest public.

Noi am încercat să interpretăm de ce în cazul unor jurnaliști care ajung acolo și transmit sau fac reportaje, nu se întâmplă nimic și în cazul altora se întâmplă. Sau este vorba de un parcurs anterior sau a fost vorba, ca în cazul de față, de o alertă de la fața locului?

■ **Vreo două ore și jumătate au fost reținuți acești jurnaliști. La interogatori, cei doi au fost separați, li s-au luat telefoanele și au fost percheziționați. Forțele de securitate transnistrene s-au uitat în mesajele private ale jurnaliștilor și au fost intimidați până la urmă să-și facă meseria. Cum vedeți aceste lucruri?**

■ Fără îndoială, cred doar că sunt niște practici condamnabile într-o țară care face parte din Consiliul Europei, întâi de toate. Tocmai de asta am și semnalat oficiul Consiliului Europei la Chișinău și OSCE-ul. Așteptăm și o reacție din partea lor, mai ales că OSCE-ul este și mediator în procesul de negocieri și este sensibil la aceste probleme legate de mass media, drepturile omului. Pe aceste subiecte încercăm să-i convingem că este cu precădere să fie mai implicați atât OSCE, cât și Consiliul Europei.

De altfel, recent, am avut o discuție cu domnul Klaus Neukirch,

fostul șef al misiunii OSCE în Republica Moldova, care este acum șef de direcție la Consiliul Europei, responsabil de cooperare internațională, și am exprimat acest punct de vedere că pe dimensiunea libertății presei în regiunea transnistreană, problema drepturilor omului, Consiliul Europei ar trebui să se reactiveze. Să fie la fel de prezent ca și în anii 90-2000, când, probabil, Consiliul Europei era mai prezent pe acest subiect decât OSCE-ul.

Ne amintim de doamna Josette Durieux, cea care a fost foarte implicată în eliberarea grupului Ilașcu, dar și în toate problemele sensibile care erau în acel moment.

Cred că pe dimensiunea libertății presei, pe dimensiunea media, incidente de felul celor care s-au întâmplat în ultimul timp - deoarece nu este singurul incident care s-a produs în ultimul timp -, Consiliul Europei trebuie să reacționeze de asemenea.

■ **Credeți că o reacție mai energică s-ar fi impus în acest caz al jurnaliștilor reținuți la Tiraspol din partea OSCE, ținând cont că asta este una dintre misiunile sale de bază?**

■ Așteptăm o reacție, cum am spus, din partea OSCE-ului și a Consiliului Europei. Doamna ambasador Kelly Keiderling este plecată la Viena. Vom avea o discuție după revenirea dumneaei de la Viena și cu noul reprezentant al OSCE-ului în procesul de negocieri.

În privința acestor subiecte, ca și în cazul multitudinii de subiecte legate de drepturile omului, de deținuții politici, de eliberarea unor deținuți care se confruntă cu grave probleme de sănătate, avem nevoie de un mesaj mai vocal, mai tranșant din partea OSCE-ului.

■ **Domnule Serebrian, care este situația fermierilor care lucrează pământuri în regiunea transnistreană? Poate regimul separatist de la Tiraspol să le creeze probleme cu taxele? Poate, de exemplu, există o soluție ca aceste taxe impuse de Tiraspol să vină sub formă de ajutor de la stat?**

■ Ieri [25 ianuarie] am avut o întâlnire destul de lungă și complicată cu fermierii din cele câteva localități din Raionul Dubăsari și cu conducerea raionului Dubăsari. La întâlnire a asistat și secretarul de stat al Ministerului Agriculturii, domnul Șerban.

Le înțelegem perfect îngrijorările. Aceste acțiuni pot periclita activitatea lor în acest an. Nu este pentru prima dată când se întâmplă acest lucru. Dar e pentru prima dată când mecanismul va fi foarte diferit și nouă încă nu ne este clar cum va funcționa. Pentru că anterior Tiraspolul, pur și simplu, nu le permitea să treacă să-și prelucreze terenurile.

Acum, inclusiv în cadrul discuțiilor 1 + 1, noi avem asigurarea că fermierii nu vor primi interdicții de a-și prelucra terenurile. Nu se pune sub semnul întrebării proprietatea lor asupra acestor terenuri, dar vor achita taxe vamale. Aceste taxe vamale nu pot fi compensate apriori. Ele trebuie să fie compensate ulterior. Pe de altă parte, noi nu putem recunoaște aceste taxe ca să le compensăm. Pentru că ele nu reprezintă niciun act juridic. Deci, noi am compensa o ilegalitate și o încurajăm în felul acesta.

Așadar, este o problemă și juridică, și morală, și politică despre cum acționăm în acest caz. Vom vedea. Este nevoie să oferim niște compensații, dar aceste compensații să nu fie tratate ca și ajutor, sau plata acestor taxe.

Un alt mecanism la care ne putem gândi este unul fiscal, mai precis, de facilități fiscale pentru producătorii din partea stângă a Nistrului care ar fi mai elegantă din punct de vedere, inclusiv juridic.

Dar chiar și referitor la compensații, ceea ce am observat ieri, este un alt gen de problemă. Sunt foarte multe terenuri arendate, dar și proprietari. Dacă dăm compensații celor care arendează, ce se întâmplă cu cei care au dat terenuri în arendă? Deci îi forțăm pe cei cărora le-am dat banii, adică care arendează, să meargă mai departe pe lanț, să distribuie banii și în jos. Trebuie să fie un mecanism foarte complex în acest caz.

Ceea ce am spus ieri la Coșnița și cred că încă pot să păstrez optimismul că se va reuși să convingem Tiraspolul să renunțe la acest tip de acțiuni care nu este deloc benefic și care nu va duce decât la o escaladare. Pentru că ne forțează în acest fel să luăm alte măsuri. La rândul lor, vor replica cu altele și, la un moment dat, vom ajunge într-un moment în care va trebui fie să facem un pas înapoi, fie să aplicăm niște măsuri mult mai hotărâte din punct de vedere politic și economic.

Viitor energetic incert

■ **Guvernul de la Kiev a anunțat pe 24 ianuarie că Ucraina nu intenționează să prelungească contractul pentru transportul gazelor naturale rusești către Europa după 2024. Care sunt scenariile pentru regiune în acest caz: vor trebui să găsească ei alți furnizori, dar la prețul pieței, și dacă ne-am putea aștepta la o criză în acest sens?**

■ Noi încă nu am pus în discuție problema gazului, mai precis a livrărilor de gaz pentru 2025. Nu există o platformă de discuții. Noi

am propus să fie creat un grup de lucru pentru energie încă la finele anului 2022, dar această propunere a fost respinsă de Tiraspol, pe motiv că discuțiile s-au purtat în mod tradițional între Ministerul Energiei și Centrala Termoelectrică de la Cuciurgan MGRES, acesta fiind furnizorul direct de energie electrică.

De ce menționez energie electrică? Pentru că e o conexiune între livrările de gaz și producția de energie electrică pe care o achiziționăm. În prezent, am văzut și multe speculații în spațiul public. Am auzit și sugestii ale experților despre diferite situații, posibilități, scenarii care se pot întâmpla.

Greu de spus, dar cred că de aici în câteva luni lucrurile vor fi mai clare, inclusiv scenariile pe care se va merge. Vedem că și poziția Kievului, cel puțin din ce a spus premierul slovac, se pare că chiar ieri, se poate schimba.

Nu este clar dacă e vorba de toate țările sau de anumite țări. În orice caz, este încă prematur să facem unele pronosticuri pentru dimensiunea energetică în momentul de față. Sunt convins că domnul ministru al Energiei, Victor Parlicov, care este specialist și urmărește cu atenție această zonă, va face anunțurile către presă în momentul când va avea mai multe certitudini.

■ **Domnule Serebrian, în realitatea factuală în care Ucraina l-a citat deja pe pretinsul șef al diplomației, Vitali Ignatiev, pentru acuzații ce țin de colaborare cu Rusia în detrimentul securității Ucrainei, autoritățile de la Chisinau mai pot negocia sau discuta cu acesta?**

■ Noi discutăm și Ucraina discută. Domnul ambasador Paun Rohovei s-a întâlnit cu domnul Ignatiev

când a fost recent la Tiraspol, iar la reuniunile în format 1 + 1 participă și reprezentantul Ucrainei.

Noi la Chișinău n-am primit niciun fel de semnale care pot fi, mă rog, interpretate cumva de la partenerii noștri ucraineni.

Luni [20 ianuarie] va veni la Chișinău și domnul Rahovei și vom avea împreună și o discuție cu presa. Vrem să oferim mai multe răspunsuri presei, pentru că au fost multe întrebări legate de Transnistria, începând cu tranzitul de cereale prin segmentul transnistrean. Sau pretinse incidente despre care a vorbit presa de la Tiraspol, sau ceea ce s-a vehiculat într-o parte a presei, sau pe rețele de socializare despre așa-zii teroriști pe care Chișinăului i-ar instrui, i-ar pregăti pentru acțiuni în regiunea transnistreană. Acestea au fost dezmințite atât de Chișinău cât și de Kiev, în mod curios însă a prins la o parte din locuitorii din regiunea transnistreană. Am fost surprins ieri să aud întrebări de acest fel în raionul Dubăsari din partea cetățenilor moldoveni.

■ **Priviți citarea lui Ignatiev de către serviciile speciale ucrainene poate și ca pe un semnal subliminal către Chișinău despre în ce termeni ar trebui să se discute cu liderii regimului separatist de la Tiraspol?**

■ Domnul Ignatiev nu este acuzat încă. Citat pot fi și eu, poate fi citat oricine. El este citat, noi nu putem să dăm niciun fel de interpretări, mai ales că nici partea ucraineană n-a oferit mai multe detalii decât atât. A fost citat în calitatea dânsului de cetățean al Ucrainei.

Vă mulțumim frumos!

*Interviu realizat de
Mădălin Necșuțu*

Editorial

Perpetuarea Transnistriei și mirajul Fetei Morgana

Editorial de Mădălin Necșuțu,
jurnalist Balkan Insight
și TVR Moldova

Contextul internațional, dar și cel intern, a pus pe tapet noi realități și schimbări ale paradigmei în ceea ce privește raportul de forțe în negocierea dosarului transnistrean între Chișinău și Tiraspol. Opinia publică, dar și cea a decidenților și experților, este oarecum împărțită în ceea ce privește modalitățile de soluționare a acestei problemei.

Tiraspolul nu mai este în aceeași poziție de forță pe care o deținea înaintea izbucnirii invaziei militare ruse în Ucraina în februarie 2022, iar Chișinăul deține mai multe pârghii, dar și voință politică, de a rezolva această situație nu numai prin prisma mediatorilor internaționali, dar și prin soluții interne.

Deși anunțată încă din vara anului trecut, măsura de impozitare a mărfurilor transnistrene care intră și ies din regiunea separatistă transnistreană, a stârnit reacții puternice la Tiraspol, care agită din nou valurile. Acest început de aducere în câmpul legal economic al Republicii Moldova al Transnistriei prin taxarea importurilor și exporturilor este doar un prim pas, unul de altfel mic, ținând cont, de exemplu, că nu s-a introdus și plata TVA-ului de 20 la sută la astfel de mărfuri, dar nici accizele aferente.

În acest moment, efortul financiar al agenților economici din Transnistria nu este atât de mare, ci reprezintă doar circa maxim 5% din valoarea mărfurilor. Acest lucru, din punct de vedere economic, nu este un efort atât de mare. Problema cea mai mare a Tiraspolului este însă că autoritățile de la Chișinău încep procesul de reintegrare a regiunii

cu decizii care nu sunt doar economice, ci și politice.

Preț de peste trei decenii, Tiraspolul susținut de Moscova a făcut ce i-a stat în putință pentru a evita discuțiile despre coșul politic al procesului de reglementare. Totul s-a jucat numai pe avantajele socio-economice pe care Transnistria le-a obținut sub spectrul menținerii unei situații de liniște în care Tiraspolul deținea și avantaje superioare militare.

Odată cu investițiile în securitate și apărare a Chișinăului din ultimii ani și pe fondul slăbirii forței de disuasiune militară a Rusiei, datorită rezistenței ucrainene, în special în zona Odesei, regimul separatist de la Tiraspol nu a mai putut amenința atât de tare în plan militar Republica Moldova. De asemenea, intențiile verbale ale Ucrainei de a pune ea capăt amenințării transnistrene, a pus Tiraspolul pe o poziție inferioară comparativ cu cea de forță cu care era obișnuit. Odată cu

suprimarea treptată din acest avantaj, Tiraspolul nu mai este în măsură să dicteze la masa negocierilor cu Chișinăul.

Schimbarea piețelor

Realitatea că 70 la sută din exporturile transnistrene merg acum spre Uniunea Europeană, față de circa 50% în 2019, dar și exporturile spre malul drept care au crescut considerabil, lasă Transnistria fără legătură economică comercială cu Federația Rusă. Cu toate acestea, gazul rusesc aproape gratis continuă să vină în Transnistria și să se acumuleze la acea datorie istorică către Gazprom ce a atins deja circa 10 miliarde de dolari.

Mai mult, Ucraina a declarat deja că la finele acestui an nu va mai permite livrări de gaze spre Transnistria, ceea ce va pune regimul de la Tiraspol într-o situație fără precedent. Fie Rusia găsește rute alternative de aprovizionare cu gaze a regiunii prin aceeași schemă aplicată anterior, fie regimul separatist și firme arondate lui într-o formă sau alta –

Combinatul Metalurgic de la Râbnîța și Centrala Termo-Electrică de la Cuciurgan – vor plăti prețul gazelor la prețul pieței.

Acest lucru ar putea pune Tiraspolul într-o nouă paradigmă de funcționalitate, și anume de a putea fi competitive în condiții egale de piață cu ceilalți jucători regionali de pe piața energiei și a produselor metalurgice.

Toate acestea vor aduce regimul separatist aproape de colaps și este posibil ca, în cazul unui animal hăituit, ca Tiraspolul să încerce provocări de natură securitară în raport cu Chișinău. Din acest punct de vedere, zilele acestui regim par mai degrabă numărate, iar aceste măsuri economice graduale aplicate de Chișinău nu conduc decât spre un astfel de deznodământ, din moment ce nivelul de viață în Transnistria a ajuns la circa jumătate față de cel de pe malul drept al Nistrului. Acest lucru determină un model neatractiv de nivel de trai în stânga Nistrului, iar oamenii nu pot fi hrăniți la nesfârșit doar cu propagandă patriotardă transnistreană prorusă și anti-Chișinău.

Manipulări și dezinformări

Tot în același timp, în spațiul public apar tot mai multe dezbateri despre dacă aceste măsuri sunt corecte în raport cu Tiraspolul sau nu. Nu doar lobby-iștii clasici de la Chișinău pentru regimul de la Tiraspol sunt acum problema, ci și rețelele de socializare, și anumite media care împing narațiunea că autoritățile de la Chișinău ar trebui să renunțe la măsurile de impozitare asupra Tiraspolului sub diverse pretexte.

De asemenea, Tiraspolul încercă să creeze impresia unor nemulțumiri sociale și proteste populare peste Nistru, acțiuni care se observă cu ochiul liber că sunt planificate, iar oamenii sunt forțați de regim să iasă pe străzi. Așadar, este de așteptat ca spațiul informațional al Republicii Moldova, de altfel unul foarte puțin rezilient, să fie inundat de astfel de mesaje și dezbateri false care să

cauționeze regimului de la Tiraspol sub pretextul evitării unei crize umanitare.

Această idee a fost servită constant de mulți actori externi, dar și de unii de pe cele două maluri ale Nistrului, fiind în esență sa una falsă. De altfel, foarte mulți cetățeni de pe malul Nistrului s-au conectat la economia malului drept, unde lucrează și deja trăiesc de mai mulți ani. Toate aceste încercări de manipulare folosesc, în cea mai mare parte, regimului oligarhic instalat la Tiraspol și condus de oligarhii Viktor Gushan și Ylia Kazmalii prin bunăvoința Moscovei. Aceștia au spoliat în ultimele trei decenii regiunea și au ajuns să dețină monopolul cvasi-total asupra activităților economice din Transnistria.

Toate aceste măsuri de impozitare ale Chișinăului lovesc, în marea lor majoritate, în interesele de afaceri ale „Republicii Sheriff”, instaurată în stânga Nistrului de acești oligarhi. De altfel, de ani de zile, aceștia locuiesc în țări occidentale, precum Germania, unde și-au ridicat afaceri legitime cu mărfuri și servicii care provin din Transnistria. De altfel, cei doi nu se află pe lista sancțiunilor internaționale, deși decenii întregi au fost sprijiniți de Rusia, nu numai în Transnistria, dar și în Ucraina, acolo unde au deținut afaceri strategice în telecomunicații, curmate de autoritățile de la Kiev chiar de dinaintea izbucnirii invaziei ruse sub acuzații de spionaj în favoarea Moscovei.

Drepturile omului în oglinda contemporană a Uniunii Sovietice

Transnistria continuă să fie o „gaură neagră” și din perspectiva drepturilor omului. Pe lângă cazurile de cetățeni moldoveni închiși din diverse motive de regim separatist, orice tentativă politică de opoziție politică sfârșește rău. De altfel, ne amintim cazul din iulie 2023, atunci când liderul opoziției din Transnistria, Oleg Horjan, a fost ucis în circumstanțe neelucidate nici până în

prezent de cei care se ocupă de acest caz în stânga Nistrului.

Mai mult, am asistat recent la reținerea a doi jurnaliști moldoveni, Viorica Tătaru și Andrei Captarenco. În timp ce-și făceau meseria, filmând un protest de pe 24 februarie de la Tiraspol, aceștia au fost ridicați de către serviciile speciale transnistrene și conduși la interogatorii separate în care au fost întrebați obsesiv timp de trei ore cine i-a trimis și cine le coordonează activitatea.

De altfel, lucrătorii din serviciile speciale de la Tiraspol, i-au amenințat că nu vor pleca de acolo până nu șterg tot ce au filmat, deși imaginile cu acest protest erau publice și redade de presa locală de la Tiraspol, dar și pe rețelele de socializare. Gestul regimului de la Tiraspol a fost unul irelevant, menit să arate încă o dată că măsurile de coerciție fac parte din instrumentarul lor principal în abordările față de jurnaliști și libertatea de exprimare și, in extenso, față de drepturile omului.

În acest context, întrebarea de bază este dacă acest regim separatist, care a creat numai probleme în regiune, fiind de altfel prototipul conflictelor înghețate create de Rusia în bazinul Mării Negre, mai trebui să existe sau nu? Își vor asuma și partenerii occidentali costurile unei reintegrări de care Republica Moldova nu este capabilă de una singură? Va dori Occidentul să întoarcă acel contra-exemplu al Moscovei cu conflictele înghețate orchestrate de Federația Rusă în proximitatea sa prin crearea unor republici separatiste sau nu? Acestea sunt de fapt câteva dintre întrebările majore la care toată lumea ar trebui să reflecte în aceste zile în ceea ce privește această vitrină a defunctei Uniunii Sovietice denumite generic Transnistria. Un cap de pod și avanpost al Federației Ruse în coasta UE și NATO ce poate fi exclus rapid din calculele regionale, dacă va exista suficientă voință politică din partea Occidentului și a Chișinăului.

Există relații speciale prin care lobby-iștii transnistreni se simt foarte confortabili la Chișinău

Președintele Partidului Coaliția pentru Unitate și Bunăstare (CUB) a vorbit într-un interviu pentru buletinul de politică externă al FES/APE despre cum se prezintă situația în regiunea transnistreană, după ce Chișinăul a modificat Codul Vamal și a introdus o serie de taxe pentru mărfurile care intră și ies din regiunea transnistreană. Am discutat și despre lobby-ul Tiraspolului și perpetuarea unor interese obscure în zona de afaceri. Care este viziunea fostului deputat și analist politic, Igor Munteanu, despre ce anume ar trebui să facă Republica Moldova în privința dosarului transnistrean, aflați în rândurile care urmează:

■ Domnule Munteanu, cum apreciați dumneavoastră această nouă realitate care, iată, bulversează regimul de la Tiraspol și creează premisele unui alt raport între Chișinău și Tiraspol, cel puțin pe linie economică?

■ Sunt foarte multe situații în care Transnistria a ținut în menghină, mai precis sub control, autoritățile de la Chișinău pentru că a avut instrumente și pârghii de influență: energetica și sistemul electric, de asemenea accesul la terenuri pentru fermierii Moldovei și așa mai departe.

Dar aș dori să menționez, ca răspuns la întrebarea dumneavoastră, câteva dimensiuni. În primul rând, dimensiunea

economică. Foarte multă lume spune că iată, în sfârșit, i-am adus în câmpul legalității. Ce înseamnă, sub aspect economic, această impunere? Este ca agenții economici să înceapă a plăti taxe vamale. Și vă explic. În general, acumulările la vama din Republica Moldova constituie aproximativ 37 de miliarde de lei, din care aproximativ 24 miliarde de lei reprezintă TVA, 11,4 miliarde de lei reprezintă accize și 2,5 miliarde de lei reprezintă taxele vamale. Din această sumă de 2,5 miliarde de lei pe care toată lumea, adică toți agenții economici, le plătește, transnistrenii ar fi trebuit să plătească aproximativ 10%, ori, asta

însemnând circa 300 de milioane de lei.

Ca să înțelegeți ce înseamnă asta - din totalul veniturilor acumulate la vama aceasta reprezintă un singur procent. Și, evident că, sub aspect economic, această obligare sau extindere a spațiului vamal unic al Republicii Moldova este o tendință absolut obiectivă, organică și necesară.

Adoptarea amendamentelor la Codul Vamal a fost anunțată cu trei ani în urmă, deci, agenții economici ar fi trebuit să se pregătească. Dar aici intrăm peste altă dimensiune - dimensiunea politică. Pentru că poți aduce amendamente la un Cod

Vamal în condițiile în care aștepti ca cealaltă parte să se conformeze. Iar atunci când cealaltă parte este obișnuită cu instrumente de șantaj și de presiune, și dacă, de exemplu, are niște pârgii prin care, cu siguranță, poate domina voința Guvernului de la Chișinău, s-ar putea că ei să aștepte că, până la urmă, să nu se conformeze rigorilor.

Lobby și interese

■ **De ce anume nu s-ar conforma acestor noi prevederi ale Codului Valam prin care au fost impuse taxe mărfurilor care intră și ies din regiunea transnistreană?**

■ Acest lucru ține, în primul rând, de anumite relații speciale prin care lobby-iștii transnistreni se simt foarte confortabil la Chișinău. Eu nu vorbesc despre actuala guvernare, ci de toate guvernările de până acum și, probabil, și în continuare, au tolerat anumite tipuri de influențe mai puțin permise de lege.

Conform unor estimări pe care le-am făcut acum recent, dacă, de exemplu, agenții economici care nu vor să plătească cele 300 de milioane de lei în bugetul de stat, vor oferi 10% din această sumă sub formă de mită, sub formă de corupție, ei vor fi în câștig. Respectiv, este mai ușor pentru transnistreni să se împotrivescă adoptării și acceptării de noi reguli, decât să se conformeze legislației. Pentru că tot regimul din Transnistria, de fapt, încurajează această rezistență și neconformare.

Dacă ar fi existat și dacă ar exista în continuare, în afară de niște amendamente la codul Valam care nu sunt proaste, doar că ele trebuie să fie urmate, și alte instrumente

de a cere conformare. Dacă ar fi existat și alte presiuni, cum ar fi, de exemplu, la un moment dat, guvernul spune principalilor plători sau importatori în regiunea transnistreană că trebuie nu doar să se înregistreze conform legislației din Republica Moldova, dar să se conformeze și noilor rigori tehnice.

Noi însă nu putem face asta, pentru că nu putem controla întreprinderile care importă sau care exportă din regiune. Controlul nostru tehnic este barat la linia administrativă. Și din acest punct de vedere, regimul de peste Nistru se zbate ca să nu se conformeze regulilor Chișinăului, deoarece acest lucru ar crea un precedent, din punctul lor de vedere, și asta ar demonta întreaga instituție a structurilor ilicite de la Tiraspol.

■ **Practic, spuneți că toată această gălăgie pe care o face Tiraspolul este pentru 300 de milioane, cam 15 milioane de euro?**

■ Nu doar aceste 300 de milioane, deși ele sunt importante pentru buzunarele oligarhilor din regiune, dar este pentru precedent. Pentru că odată creându-se precedentul de a se conforma legilor Republicii Moldova, vorbim mai apoi de politică.

■ **Deci, vorbim mai mult de un precedent care ar avea o însemnătate mai mare din punct de vedere politic?**

■ Este o dimensiune politică. Plus mai există o dimensiune informațională. Uitați-vă, populația din regiune, în mod tradițional, nu are acces la posturi de televiziune, la presă sau la informarea directă cu oficialii sau politicienii din Republica Moldova. Pentru că

Transnistria barează cu posturi de control orice intrare în regiune. Probabil că oamenii care sunt fideli lui Putin pot să intre ușor, dar cei care, de exemplu, reprezintă actuala guvernare sau cei care promovează idei europene, nu au cum să intre acolo.

Din acest motiv, populația de acolo, într-o măsură mai mare este manipulată. Ați văzut niște proteste la Tiraspol. Ele sunt organizate de FSB și de KGB-ul local, dar în același timp, reprezintă o expresie a nesupunerii și neacceptării noilor reguli ale Codului Valam.

Impact economic

■ **Va afecta această măsură a Chișinăului de taxare a mărfurilor bugetul regiunii separatiste transnistrene?**

■ Noi menționăm că este într-adevăr o ficțiune, întregul buget, pentru că bugetul oricând se umple din veniturile pe care sunt generate din furnizările de electricitate. Dar am menționat, în primul rând, că s-ar crea un precedent prin care mai mulți agenți economici ar spune că nu e atât de complicat să plătești niște taxe vamale în bugetul statului.

Business-ul este orientat spre profit și în același timp este orientat spre securitatea personală, spre siguranță personală. Pentru că dacă regimul lucrează opresiv, atunci ei rămân și fără bunuri și fără viață. Dar vreau să menționez că atunci când am spus că s-ar crea un precedent, în afară de asta însă există realitatea tristă a concurenței nelocale. Întreprinderile transnistrene își vând peste 55% din toate produsele lor pe malul drept. Ei le consideră exporturi, iar noi le

considerăm vânzări interne. Asta este o cantitate foarte mare. Totalul exporturilor pe care ei le calculează din regiunea transnistreană ajunge la 800-850 de milioane de dolari anual. Un export mare, aproape un miliard.

Cantitățile mari de produse din Transnistria sunt produse cu energie ieftină. Respectiv, ele sunt mai ieftine decât ceea ce se produce la noi. Foarte multe companii de pe malul drept au dat faliment ca urmare a prețurilor de dumping.

Întrebarea mea este următoarea: de ce oare Consiliul Concurenței, care ar trebui să supravegheze buna concurență din Republica Moldova, nu s-a sesizat niciodată până în acest moment, printr-o investigație asupra modului în care apare prețul la produsele transnistrene? Pentru că dacă, de exemplu, noi nu putem să oprim acest lucru, căci e vânzare internă, dar noi putem să punem pe o listă neagră întreprinderile care generează produse datorită faptului că energia este aproape pe gratis.

De ce noi acceptăm, într-un fel, ca în mod discriminatoriu, producătorii din Republica Moldova să plătească tot costul electricității, iar transnistrenii să nu plătească deloc? Oare pentru ce stă Moldova

Gaz? Pentru că Moldova Gaz, din tot ce primește din Federația Rusă sub formă de fluxuri de gaz - 5,7 milioane de metri cubi pe zi -, transmite integral, adică 100%, pentru Transnistria.

Noi ne bucurăm de faptul că costul de electricitate este mai mic dacă am cumpărat-o de pe piața externă. Dar asta creează condiții necompetitive pentru companiile din Republica Moldova.

Și eu cred că dacă am face ordine, prin intermediul Consiliului Concurenței, prin intermediul Agenției Naționale pentru Reglementare Energetică (ANRE), nu am mai avea situații în care anumiți agenți economici ar recurge la FSB-ul local pentru ca să șantajeze Chișinău și nu să se conformeze legislației.

Scenarii și posibile soluții

■ **Ce ar trebui să facă în acest context instituțiile de la Chișinău? Care sunt metodele prin care s-ar putea accelera procesul de reintegrare?**

■ Sigur, asta face parte dintr-un proces mai larg. Cu siguranță nu se discută totul sub aspect economic. Se discută și sub aspectul oportunității de a merge mai departe în procesul de reintegrare

și Chișinău trebuie să calculeze costurile și beneficiile.

Facem acum să accelerăm această reintegrare, în condiții în care statul e slăbit și instituțiile nu funcționează la modul ideal, sau ar trebui într-un fel să treacă toată regiunea transnistreană printr-o zonă de curățire: demilitarizare, aducerea în câmpul legal a companiilor, anumite stimulente pentru companiile care intră în câmpul legal și, fără îndoială, poate instituția cea mai importantă pe care noi o ignorăm de obicei este instituția cetățeniei.

Am spus-o cu mai multe ocazii. Ceea ce face Ucraina face un lucru foarte bun - cheamă la raport și un cetățean de al său [pretinsul ministru de Externe de la Tiraspol, Vitali Iganatiev]. Dar noi de ce nu facem asta? Pentru că aproximativ 90 de procente din toți locuitorii acestei regiuni au cetățenia Republicii Moldova. Și cum se comportă și se simte un cetățean al Republicii Moldova când lucrează împotriva interesului național și împotriva statului care i-a dat cetățenie promovând și apărând interesele Federației Ruse?

■ **Vă mulțumim!**

*Interviu realizat de
Mădălin Necșuțu*

Solicităm niște plăți, care de fapt este o dublă impozitare pentru agenții economici din Transnistria

Expertul economic al IDIS Viitorul, Veaceslav Ioniță, a explicat într-un interviu pentru buletinul de politică externă al FES/APE care sunt resorturile economice din spatele mișcării de impozitare a mărfurilor din regiunea transnistreană. Am încercat să întoarcem această chestiune pe toate părțile și să analizăm în detaliu care sunt riscurile și avantajele pe care le comportă o astfel de mișcare fără precedent pentru Republica Moldova în ultimele trei decenii.

■ Domnule Ioniță, este impozitarea mărfurilor transnistrene o mișcare de normalitate din partea Chișinăului? Ce impact va produce ea în bugetul de stat al Republicii Moldova și cum va impacta această măsură regiunea transnistreană până la urmă?

■ În opinia mea, este o problemă de trei bănuți. Mai degrabă este o chestiune de natură politică. Deci, mi-aș fi dorit ca astfel de teme să fie un subiect de dezbateri publice multilaterale pentru ca deciziile să fie luate înțelept și să nu ne băgăm în capcane pe care ni le facem singuri.

Dar haideți să intrăm în detalii. La vamă, atunci când se face importul unor mărfuri, se achită trei taxe. Prima este TVA-ul, care constituie 70% din toate încasările vămii, după aceea, acciza care constituie 25% din toate încasările și apoi taxele vamale care este subiectul nostru de discuție legat de Transnistria, care reprezintă doar 5% din încasările de la vamă.

Ce înseamnă acest lucru? Acum, dacă un agent economic din dreapta Nistrului face importul de o anumită marfă și plătește 100 de dolari, unul din stânga Nistrului, dacă importă aceeași marfă, va achita maxim 5 dolari. Deci, de 20 de ori mai puțin. Acesta este primul aspect. Apoi, ca volum total în acest an, noi anticipăm că la vamă vor fi colectate în jur de 38,5 miliarde de lei. Cred că va fi mai mult, dar aceasta este suma minimă pe care o planifică și Guvernul. Partea transnistreană de impozite de acest fel va fi de maximum 300 milioane lei. Aceasta înseamnă că transnistrenii vor achita cam 0,7% din taxă. Deci, 99% din taxă, din

toate plățile vamale revine malului drept.

Ce înseamnă însă acest lucru pentru buget? Aici deja lucrurile se nuanțează. Pentru noi acest lucru nu înseamnă mai nimic, dar înseamnă ceva pentru Transnistria. Pentru noi, aceasta înseamnă cam 0,3% din bugetul public național. Noi nici nu simțim acești bani, deoarece în buget ei nici nu se observă, unde sunt mai degrabă la "capitolul invizibil".

Dacă privim lucrurile din perspectiva celor din stânga Nistrului, aceste taxe reprezintă aproximativ 10% din veniturile bugetului lor. Așadar, pentru noi aceste noi taxe nu este

subiect de discuție, dar pentru cei din stânga Nistrului este important.

Taxe și diferențe pe malurile Nistrului

■ Ce se întâmplă în partea politică cu aceste noi taxe?

■ Văd foarte multă lume exaltată, că Transnistria trebuie să plătească, că până acum nu au plătit etc. Se formează un fel de barieră, ei acolo și noi aici care plătim și eu care nu plătesc.

Ași vrea să schimbăm puțin optica și să gândim rațional, inteligent și în spirit european, așa cum ar trebui să fim. Eu tratez egal agenții economici din stânga Nistrului, ca agenți economici ai Republicii Moldova care sunt în nefericita situație că s-au născut și activează în regiunea de peste Nistru.

Ei sunt agenți economici ai Republicii Moldova care prin circumstanțe care n-au depins de ei, s-au trezit sub un regim ilegal, iar autoritățile Republicii Moldova nu îi poate proteja. Nu le poate garanta nici un drept constituțional, inclusiv acces la justiție, și nu îi poate proteja de colectările ilegale făcute de un regim separatist.

Și atunci întrebarea este: are dreptul moral, politic, juridic, economic, etic, acest stat al Republicii Moldova să solicite niște plăți de la agenți economici pe care nu îi poate proteja nici sub o formă?

Dacă noi ne-am înțelege cu cei din stânga Nistrului și să reușim să negociem măcar puțină protecție pentru agenții economici de acolo. Noi nefiind însă capabili să protejăm și să garantăm cele mai elementare drepturi celor din stânga Nistrului, le

acum solicităm niște plăți, care de fapt este o dublă impozitare, căci ei și așa plătesc unui regim ilegal, iar noi nu-i putem proteja de la acele plăți forțate.

Aș vrea să vorbesc și despre care este argumentul autorităților noastre. Într-adevăr, Republica Moldova, tratând în trecut teritoriul țării ca un sistem unic, garantăm atât accesul la servicii educaționale, medicale cât și la alte tipuri de servicii celor din stânga Nistrului. Nu am acum cifrele, sper că va veni domnul Oleg Serebrian cu detalii, mi-e greu acum să spun care este suma, dar presupun că beneficiile de care se bucură cei din stânga Nistrului sunt cu mult mai mari decât această plată de vreo 15 milioane de euro. Dar, iarăși, asta nu înseamnă că trebuie să ne comportăm în acest mod cu agenții economici.

Nu în ultimul rând, vorbim despre aspectul politic. Da. Noi acum am creat o tensiune pe loc gol. Le-am oferit celor din stânga Nistrului un instrument perfect de exploatare a relațiilor dintre Chișinău și Tiraspol. Aceste mișcări au legitimat protestele de la Tiraspol. Situația este tensionată.

Noi putem să zicem că stăm cuminiți în bancă și nu facem nimic. Că dorim pace și liniște în regiune. În schimb, Chișinăul acționează prin a tensiona și a escalada situația.

Mize politice și posibile scenarii

■ Și atunci ce ar trebui făcut în această situație în care Chișinăul se poate lovi de scenarii negative în ambele cazuri?

■ Și atunci, politic, Chișinăul nimereste într-o situație proastă.

Dacă cedăm în privința acestor taxe, situația este și mai proastă. Deoarece avem un subiect economic fără valoare, iar dacă Chișinăul cedează, transnistrenii vor demonstra o dată în plus că "coada joacă din câine".

Vor demonstra că ei au capacitatea de a da o palmă Chișinăului pe orice subiect, indiferent dacă subiectul este important sau minor, și că au capacitatea și posibilitatea politică de presiune, de a influența Chișinăul ca acesta să fie forțat să cedeze chiar și în cazul unor chestiuni neînsemnate. Așadar, noi nu reușim să promovăm nici cel mai mic interes al nostru.

Eu cred că noi am creat o problemă într-un moment inoportun și nu știu cum vom gestiona până la urmă acest caz. Vreau să insist, că nu trebuie să gândim din perspectiva „noi și ei” sau „noi împotriva lor”, ci prin prisma faptului că ei sunt agenți economici ai Republicii Moldova, pe care statul Republica Moldova nu-i poate proteja.

■ **Domnule Ioniță, dar în acest context, trebuie să fie pregătit Chișinăul cu planuri de contingență pentru reintegrarea regiunii chiar din acest an, dacă va fi cazul?**

■ Eu cred că Republica Moldova nu are nici un plan de reintegrare a regiunii transnistrene, un fapt regretabil. Noi am făcut câteva prezentări publice la IDIS Vitorul, în cadrul unui proiect finanțat din Guvernul României, prin care am încercat să vedem ce se întâmplă pe ambele maluri ale Nistrului. Vă dau doar câteva elemente ca să fie clar. De ce? Ei au un sistem de impozitare diferit, independent de cel al nostru.

La noi [pe malul drept], în cazul impozitării, se pune accent pe

populație, iar la ei, pe malul stâng al Nistrului, se mizează pe agenții economici. La noi, 85% din toate plățile din bugetul public național sunt impozite generate de consumul și veniturile populației.

Mai mult, în Transnistria nu exista TVA. Autoritățile secesioniste de acolo se gândeau să introducă TVA-ul și eu mă mir că autoritățile noastre nu au depus eforturi, inclusiv de a oferi și asistență financiară gratuită, pentru ca ei să implementeze TVA-ul. Nu că am dori să-i fortificăm pe ei, dar am vrea să apropiem sistemul lor fiscal de al nostru.

Mai mult, ei nu au sistem de asigurare medicală. Noi am implementat sistemul de asigurare medicală în 2004, la 13 ani de la independența statului. Și l-am implementat treptat. Acesta a fost definitivat în formatul actual prin 2010-2011. Și atunci nu poți cere celor din stângă Nistrului să se alinieze la un sistem pe care noi l-am

implementat timp de cinci ani de zile, după 15 ani de la independență.

De aceea, Republica Moldova va trebui să absoarbă treptat această regiune. Lucrul acesta ar însemna costuri suplimentare din bugetul nostru. Aceste costuri pot fi foarte ușor justificate în fața partenerilor europeni care sunt siguri că vor veni cu tot sprijinul financiar necesar.

De asemenea, apare întrebarea ce facem cu sistemul financiar. Regimul de la Tiraspol ar dori ca să existe posibilitatea de a face tranzacții pe ambele maluri ale Nistrului. Dar nu putem face acest lucru, nu pentru că nu vrem și nu îi iubim. Dar Republica Moldova, țineți minte, a avut dosarul "furtul miliardului". Atunci, chiar dacă aveam un sistem de reglementare și credeam că este bun s-a întâmplat acel furt de proporții din sistemul bancar. Iar acum Republica Moldova este supusă unor rigori și reguli extrem de stricte ca să fie un sistem global de transferuri financiare.

Mai mult, Republica Moldova, ca să nu fie cumva deconectată de la sistemele bancare ale Statelor Unite - SWIFT -, a implementat toate cerințele impuse de către Trezoreria Statelor Unite. În schimb, în stângă Nistrului, pot opera doar băncile din Republica Moldova. Dacă am dori să protejăm cumva capitalul din stânga Nistrului, că până la urmă este al nostru, apare o întrebare: cum le asigurăm o perioadă de tranzit ca ei să corespundă tuturor rigurilor?

Exact așa stăm și la capitolul sistemului de protecție socială: există acum avem diferență de pensii, la ei a fost mai bine în anii 2000, acum însă situația este mai proastă. În Transnistria, salariul este mai mic în prezent cu circa 50% în comparație cu malul drept al Republicii Moldova.

■ **Vă mulțumim!**

*Interviu realizat de
Mădălin Necșuțu*

Opiniile exprimate de experți în cadrul editorialelor nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) și al Asociației pentru Politică Externă (APE).

Asociația pentru Politică Externă (APE) este o organizație neguvernamentală angajată în susținerea procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și facilitarea procesului de soluționare a problemei transnistrene în contextul europenizării țării. APE a fost constituită în toamna anului 2003 de un grup proeminent de experți locali, personalități publice, de foști oficiali guvernamentali și diplomați de rang înalt, toți fiind animați de dorința de a contribui cu bogata lor experiență și expertiză la formularea și promovarea de către Republica Moldova a unei politici externe coerente, credibile și eficiente.

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică social-democrată germană, scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății. Friedrich-Ebert-Stiftung activează în Republica Moldova din octombrie 2002.